

CERATICELUS BULBOSUS (EMERTON, 1882) (ARANEAE, LINYPHIIDAE), EEN OUDER SYNONIEM VAN CERATICELUS SIBIRICUS ESKOV, 1987, IN NEDERLAND GEVONDEN

P.J. van Helsdingen, Natuurhistorisch Museum Leiden

SUMMARY

Ceraticelus bulbosus (Emerton, 1882) has been found in the peat-bog reserve "Meerstalblok" in the Province of Drenthe in the Netherlands in 1992 and 1993. This is the first record of this Holarctic species from this country. Study of the literature reveals that *Ceraticelus sibiricus* Eskov, 1987 is a junior synonym of *Ceraticelus bulbosus* (Emerton, 1882) (**Syn. nov.**). The species is now known from the United States, Finland, the Netherlands, Poland, and Siberia. Its habitat is characterized by vegetations of *Sphagnum*, sedges, or grasses in wet situations and the species can be classified as hygrophilous. In order to facilitate future recognition the main features are illustrated.

G. Spoek vond gedurende afgelopen jaren (1992-1993) bij zijn onderzoek van het Bargerveen in Drenthe een flink aantal exemplaren van een kleine Baldakijnspin (Erigoninae). Over dit onderzoek zal hij later zelf meer vertellen. Hier alleen iets over de spin.

De spinnen vallen op door hun geringe afmeting (lengte rond 1,5 mm) en het abdominale scutum bij het mannetje; bij het wijfje is dit minder duidelijk ontwikkeld en slechts aanwezig als een ring rond de petiolus en doorlopend tot de epigyne, en als vier kleine, dorsale sigillae. De palp van het mannetje en de vorm van het cephalothorax zijn ook erg opvallend (fig. 1-4), maar desondanks bleek het moeilijk de soort te determineren. De epigyne van het wijfje vertoont weinig uitwendige structuur, maar de vulva lijkt wel karakteristiek (fig. 5-6). Aanvankelijk zag ik het aan voor een *Pelecopsis*, maar dan zou het wel een nieuwe soort moeten zijn. Na de soort uitvoerig te hebben beschreven en getekend werd hij door een collega herkend als een *Ceraticelus*.

Ceraticelus is een geslacht met vele soorten in Noord-Amerika. In 1979 meldde Koponen *Ceraticelus bulbosus* (Emerton, 1882) uit de

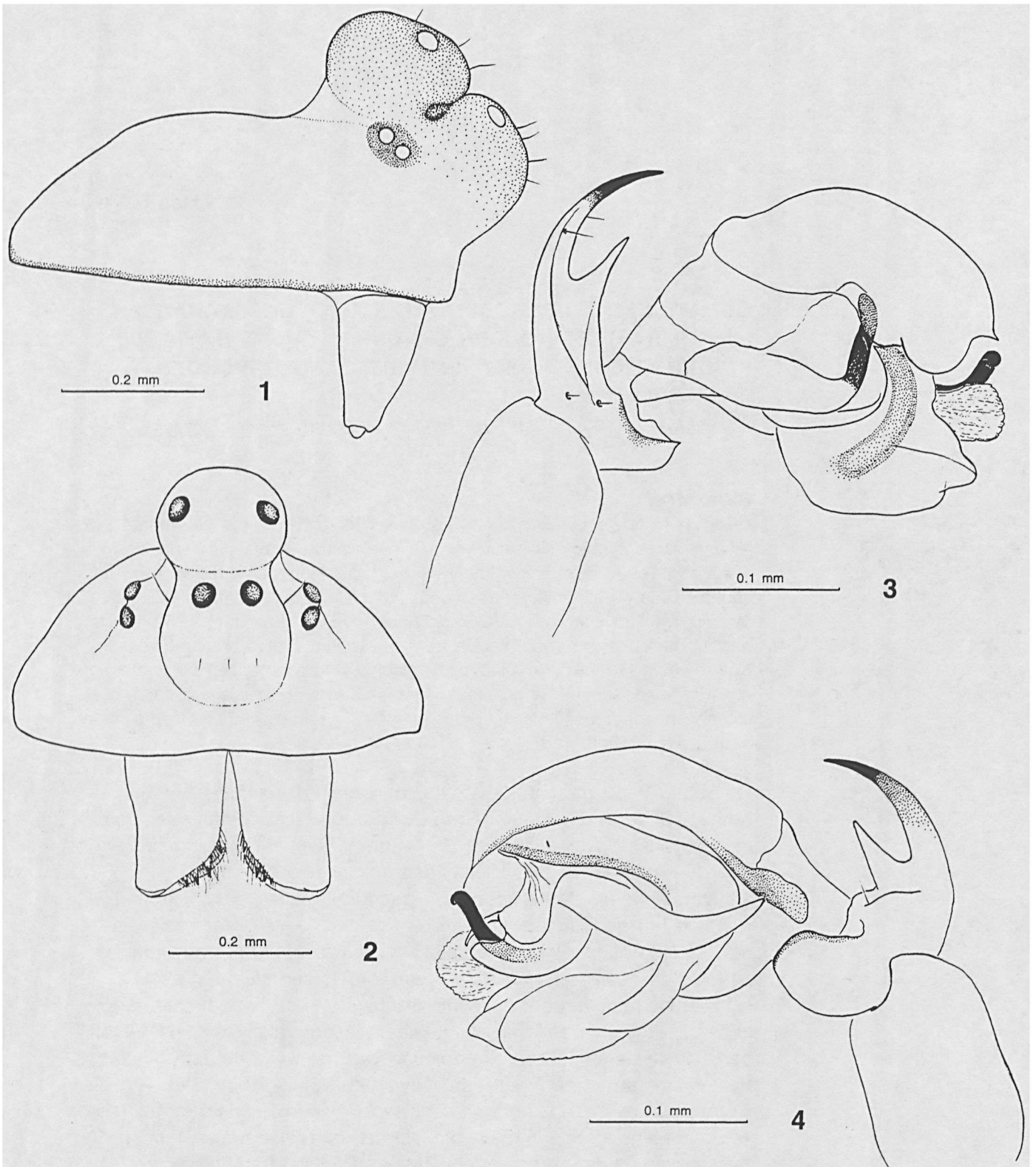

Fig. 1-4. *Ceraticelus bulbosus*, kopborststuk van opzij (1) en van voren (2), mannelijke pedipalp, buitenzijde (3) en binnenzijde (4).

"mires" in de provincie Kuusamo in Finland (Koponen, 1979: 211). In 1985 vermeldt hij nog enkele details (Koponen, 1985: 19). In 1987 beschreef Eskov twee *Ceraticelus*-soorten uit Siberië: *C. orientalis* uit het gebied van de Amur en Kamtchatka en *C. sibiricus* uit het

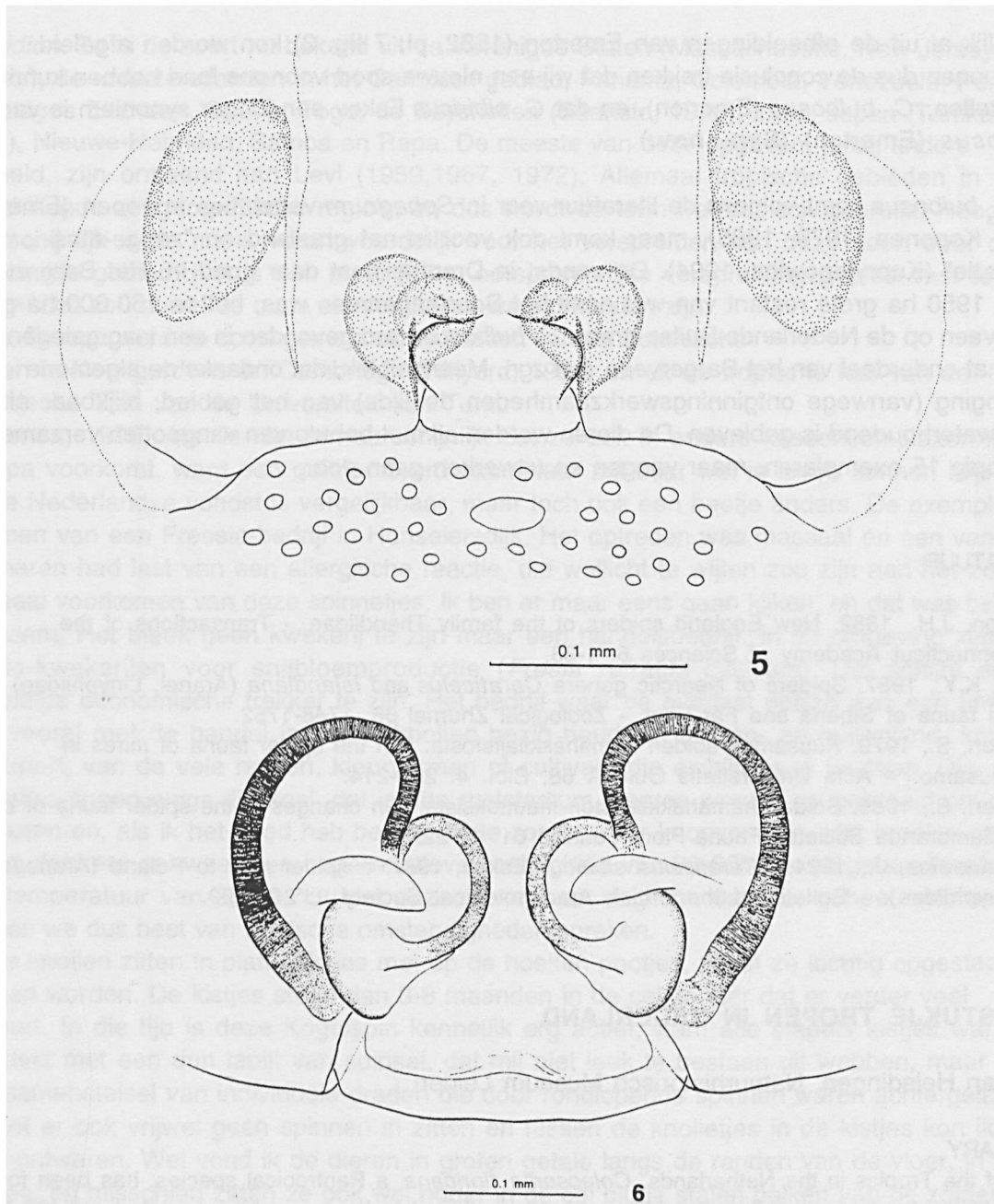

Fig. 5-6. *Ceraticelus bulbosus*, epigyne (5) en vulva (6).

stroomgebied van de rivier de Jenisey (Eskov, 1987: 1748 en 1750).

Eskov geeft gelukkig duidelijke afbeeldingen en daardoor is het mogelijk vast te stellen dat G. Spoek in Drenthe *C. sibiricus* vond. Kupryjanowicz (1994: 298) beschrijft de soort nog eens en presenteert afbeeldingen van de genitalia aan de hand van nieuwe exemplaren uit Polen (Biebrza River National Park). Ook die afbeeldingen laten geen twijfel bestaan over de identiteit van onze Drenthse exemplaren. Zijn er dan drie soorten in het Palaearctische gebied te vinden? Nee, want zoals Kupryjanowicz (1994: 299) al schrijft is *C. sibiricus* Eskov dezelfde soort als "*C. bulbosus* (Emerton)". Alleen bedoelde Kupryjanowicz daarmee dat al de Palaearctische opgaven, dus ook die uit Finland, tot *C. sibiricus* zouden behoren. Wanneer ik echter de figuren goed analyseer kom ik gemakkelijk tot de conclusie, dat *C. sibiricus* niet alleen hetzelfde is als *C. bulbosus* sensu Koponen (1979), maar ook hetzelfde is als *C. bulbosus* (Emerton, 1882). Materiaal van *C. bulbosus* uit Noord-Amerika in het Natuurhistorisch Museum te Leiden komt geheel overeen met onze exemplaren, zoals

eigenlijk al uit de afbeeldingen van Emerton (1882, pl. 7 fig. 3) kon worden afgeleid. We kunnen dus de conclusie trekken dat wij een nieuwe soort voor ons land hebben kunnen vaststellen, *C. bulbosus* (Emerton), en dat *C. sibiricus* Eskov een jonger synoniem is van *C. bulbosus* (Emerton) (**Syn. nov.**).

C. bulbosus komt volgens de literatuur voor in *Sphagnum*-vegetaties in venen (Emerton, 1882, Koponen, 1979, 1985), maar komt ook voor in nat grasland en "zegge-mos-vegetatie" (Kupryjanowicz, 1994). De vondst in Drenthe past daar goed in. Het Bargerveen is het 1950 ha grote restant van wat eens het Bourtangerveen was, het ca 160.000 ha grote grensveen op de Nederlands-Duitse grens. *C. bulbosus* werd gevonden in een laag gelegen en zeer nat onderdeel van het Bargerveen, het zgn. Meerstalblok, dat ondanks de algemene verdroging (vanwege ontginningswerkzaamheden destijds) van het gebied, blijkbaar altijd goed waterhoudend is gebleven. De dieren werden all met behulp van vangpotten verzameld. Voorlopig 15 exemplaren, maar vangen en uitwerken gaan door.

LITERATUUR

- Emerton, J.H., 1882. New England spiders of the family Theridiidae. - Transactions of the Connecticut Academy of Sciences 6: 1-86.
- Eskov, K.Y., 1987. Spiders of Nearctic genera *Ceraticelus* and *Islandiana* (Aranei, Linyphiidae) in the fauna of Siberia and Far East. - Zoological Zhurnal 66: 1748-1752.
- Koponen, S., 1979. Kuusamon soiden hämähäkkilajistosta. [On the spider fauna of mires in Kuusamo.] - Acta Universitatis Oulu A 68, Biol. 4: 209-214.
- Koponen, S., 1985. Soiden hämähäkkilajiston muuttoksista. [On changes in the spider fauna of bogs.] - Memoranda Societas Fauna Flora Fennica 61: 19-22.
- Kupryjanowicz, J., 1994. *Ceraticelus sibiricus* Eskov, 1987, a spider new to Poland (Araneae: Linyphiidae). - Bulletin of the British Arachnological Society 9: 298-299.